

Naše morje v davnini.

Veličastno je morje: zdaj tiho in mirno, zdaj divje in grozno, da človek v strahu in trepetu spozna svojo nebogljenost sredi naravnih sil. Še danes je kljub vsemu tehničnemu napredku življenje pomorca v vedni nevarnosti in nekaj sij junaštva obdaja njegov poklic kot le še vojakovega. »Kdor moliti ne zna, naj se na morje poda«, pravi naš pregovor, ki izvira gotovo še iz dobe pred izumom parnika in malo pred Kristusovim rojstvom je rimski pesnik Horacij opeval neznanega junaka, ki se je bil prvi upal na morje in dejal o njem, da je imel »trikraten oklep krog prsi«, da ga ni bilo strah viharjev in morskih pošasti.

Kdo je bil ta junak, ali vsaj, kateremu narodu je pripadal in na kateri obali se je zgodil ta važen korak v zgodovini človeštva, korak s trde celine na nevarno morje — tega najbrž ne bomo nikdar zvedeli. Pač pa vemo, da se je to moralo zgoditi že davno, v prazgodovinski dobi, ko še človek ni poznal pisave, da, niti železa in sploh nobene kovine ne.

Njegovo orodje je bilo takrat le iz trdega kamna in s kamenitimi sekirami in dleti si je izdolbel iz drevesnega debla tudi čolne. Tak čoln — izdolbenec — vidimo na hodniku ljubljanskega muzeja. Z njim so se vozili na lov mostiščarji Ljubljanskega barja in s takimi čolni pa tudi z več debel zvezanimi splavi so se okoli 20.000 let pr. Kr. že vozili prvi prebivalci naše jugoslovanske obale po sinjem Jadranu. Poselili so že vse večje otoke, brodarili in trgovali na obe strani, držeč se varne obale in pustili so nam dokaj sledov svojih bivališč in izdelkov svojih rok. Le tega ne vemo, kdo so bili, kakšen jezik so govorili, kakor tudi ne poznamo njihovih naslednikov, ki so mnogo tisočletij kesneje živeli tod in že poznali baker in bron. Ti so bili v trgovskih zvezah z visoko omikanimi Grki na jugu, na kar nas nemara spominja starodavna pravljica o Argonavtih, ki so prišli z ladjo po Donavi, Savi in Ljubljanici navzgor do Vrhnike, nato jo zadeli na rame in nesli čez Kras do morja.

Šele zadnje tisočletje pr. Kr. poznamo bolj natanko. Takrat je bila nastopila že železna doba, železno orodje je koristilo tudi ladjedelstvu in brodarstvu in prebivalci te dobe — Iliri — so bili izvrstni mornarji. Naš prvi pesnik V. Vodnik je pel ponosno: »Že močen na morju Ilir'jan je bil, k' se ladije tesat' je Rimec učil.« In res so se Rimljani šele v zadnjih stoletjih pr. Kr. privadili morju, nato pa okrog l. 200 premagali s svojim brodovjem premalo složne Ilire ter zavladali sčasoma vsem našim deželam za približno pol tisočletja. Iliri so se jim sicer še dolgo upirali, nazadnje pa so podlegli premoči in se skoro polatinili. Krepki ilirski mornarji so poslej služili na rimskih vojnih ladjah, ki so se imenovala tudi »liburne« po ilirskem rodu Liburnov ob sedanji kvarnerski obali. Rimske ceste so vezale med seboj lepa pristanišča, ki so se ohra-

nila do danes na istem mestu (n. pr. Aquileia = Oglej, Tergeste = Trst, Pola = Pulj, Senia = Senj, Zadera = Zadar) ali pa so še vidna v razvalinah (Salona = Solin pri Splitu, Naronna blizu Metkovića). V teh mestih je bilo doma bogastvo in razkošje, veličastne palače, svetišča in gleda-

Na razvalinah Solina.

Zlata vrata — »Porta aurea« v Splitu.

lišča so se dvigala. Najznačilnejši spomenik te rimske dobe je še dobro ohranjena ogromna palača cesarja Dioklecijana, ki tvori jedro našega Splita. Pa vsa ta slava in moč tujih osvojevalcev je prešla; rimska država je propadla v lastni gnilobi, mladi barbarski narodi so zasedli njene dežele in ob jadranski obali so se okrog l. 600 po Kr. pojavili naši predniki — Slovenci.

KAPITANOVA POVÊD

Stražarji! Vsak »Stražar« mora vedeti, znati, povedati vsakomur

Začasni poslovnik Pomladka Jadranske straže.

(Dalje.)

Članarina znaša za vsakega člana mesečno 0,50 Din, to je na leto 5 Din, ker je poslovno leto Pomladka enako šolskemu letu (10 mesecev). Plačati je treba v začetku vsakega meseca. Ta članarina se more po uvidevnosti odbora Pomladka na zavodu znižati revnim učencem na mesečno 0,25 Din, odnosno v prav izrednih slučajih celo na 2 Din letno.

Priporočljivo je, da plačujejo premožnejši učenci članarino za one svoje člane, ki bi radi pristopili k Pomladku, a ne zmorejo niti najnižje članarine.

Čl. 6. Pravice članov so:

- a) da se udeležujejo vseh prireditev Pomladka;
- b) da nosijo društveni znak in društveni krog;
- c) da smejo voliti in voljeni biti v razna zastopstva Pomladka.
- d) da smejo na občnih zborih staviti predloge in nasvete, se udeleževati razprave in glasovati.

Svoje pravice izvršuje član samo osebno, le na občnih zborih morejo zastopati razred delegatje (eden na 20 članov in za prebitek nad 10 članov).

Kdor želi postati član Pomladka JS, se javi pri poverjeniku svojega razreda, nakar ga sprejme odbor. Vsak član dobi člansko izkaznico, ki jo podpisuje O. O. in vodja zavoda.